

LAKIVALIOKUNTA

Lausunto 7/1996 vp

Valtioneuvoston kirjelmä U 5/1996 vp

Korruptiosopimus

Suurelle valiokunnalle

Johdanto

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 22 päivänä helmikuuta 1996 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän U 5/1996 vp Euroopan unionin puheenjohtajiston tekemästä ehdotuksesta yleissopimukseksi Euroopan yhteisöjen ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden viranomaisten korruption torjunnasta käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että lakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Asian johdosta valiokunnassa ovat olleet kuultavina lainsäädäntöjohtaja Jan Törnqvist ja lainsäädäntöneuvos Pekka Aalto oikeusministeriöstä, osastopäällikkö Holger Rotkirch ulkoasiainministeriöstä ja valiokuntaneuvos Niilo Jääskinen.

Viitetiedot

Ehdotetun yleissopimuksen säännökset vastaavat pääosin korruptiopöytäkirjan sisältöä, jota on selostettu valtioneuvoston kirjelmässä U 50/1995 vp ja josta lakivaliokunta on antanut sopimusta puoltavan lausuntonsa 1/1996 vp.

Ehdotettua yleissopimusta on käsitelty myös valtioneuvoston selvityksessä E 4/1996 vp Euroopan unionin III pilarin sopimusten valmistelutilanteesta erityisesti Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen asemaan liittyen. Tästä selvityksestä lakivaliokunta on tänään antanut lausuntonsa 6/1996 vp.

Valtioneuvoston kirjelmä

Ehdotus yleissopimukseksi

Sopimuksen tarkoituksena on helpottaa ja edistää Euroopan unionin jäsenvaltioiden välisiä oikeudellista yhteistyötä Euroopan yhteisöjen sekä Euroopan unionin jäsenvaltioiden virka-

miehiin kohdistuvan korruptiorikollisuuden torjunnassa yhdenmukaistamalla lahjomisrikoksia koskevia säännöksiä. Sopimus poikkeaa korruptiopöytäkirjasta (U 50/1995 vp) siten, ettei lahjusrikoksen edellytetä kohdistuvan Euroopan yhteisöjen taloudellisiin etuihin.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston käsityksen mukaan Euroopan yhteisöjen ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkatoiminnan suojaaminen ehdotetulla tavalla on Suomen edun mukaista.

Yleissopimus ei aiheuta olennaisia muutoksia Suomen rikoslain 29 luvun virkamiesten lahjontaa tai lahjoman vastaanottoa koskeviin säännöksiin. Keskeisimmät muutostarpeet syntyvät jo em. korruptiopöytäkirjan perusteella.

Valtioneuvosto huomauttaa kuitenkin siitä, että 10 artiklan sisältämä ne bis in idem -sääntö rajoittaisi Suomen rikoslainsäädännön kansainvälistä soveltamisalaa poistamalla mahdollisuuden nostaa syyte virkarikoksesta, joka on jo lainvoimaisesti tuomittu toisessa jäsenvaltiossa.

Valiokunnan kannanotot

Perustelut

Ne bis in idem -sääntö. Suomen voimassa olevaan rikoslakiin ei sisälly ne bis in idem -sääntöä yhtä ehdottomassa muodossa kuin sopimusehdotus edellyttää. Suomen ao. säännös sisältyy rikoslain 1 luvun 7 §:ään, jonka mukaan henkilö voidaan Suomessa asettaa syytteeseen teosta, josta hän on kärsinyt vieraan valtion tuomioistuimen hänelle siitä tuomitseman rangaistuksen kokonaan tai osaksi, mikäli oikeuskansleri antaa syytemääräyksen.

Suomen rikoslain soveltamisalaa koskevia säännöksiä on viime vuosina arvosteltu siitä, että ne ulottuvat kansainvälisen oikeuden periaatteet huomioon ottaen liian laajalle. Eduskunnassa parhaillaan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä 1/1996 vp Suomen rikosoikeuden so-

veltamisalaa koskevan lainsäädännön uudistamisesta rikoslain 1 lukua ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös Suomessa omaksutaan puhdas ne bis in idem -sääntö. Tähän viitaten valiokunnassa kuullut valtioneuvoston edustajat ovat katsoneet, ettei sopimuksen hyväksymiselle ole esteitä.

Lakivaliokunta, joka on mietinnössään 4/1996 vp puoltanut hallituksen esittämän ne bis in idem -säännön sisällyttämistä rikoslakiin, yhtyy tältä osin valtioneuvoston kantaan.

EY:n tuomioistuimen toimivalta. Valiokunta on todennut, että valtioneuvoston selvityksessä E 4/1996 vp selostetaan sopimusehdotuksen 12 artiklaa huomattavasti tarkemmin kuin kirjelmässä U 5/1996 vp.

Selvityksessä E 4/1996 vp todetaan, että sopimusehdotuksessa 12 artiklan 3 kohdassa EY:n tuomioistuimelle ehdotetaan jo valmistuneista sopimuksista poiketen laajaa ennakkoratkaisu-toimivaltaa. Ehdotuksen mukaan kaikki oikeus-

viranomaiset (judicial authority) voivat pyytää EY:n tuomioistuimelta ennakkoratkaisua mistä tahansa esille tulleesta tulkintakysymyksestä, jos oikeusviranomainen katsoo, että ennakkoratkaisun pyytäminen on tarpeellista. Suomen kannan määrittelynä todetaan, että oikeusministeriö suhtautuu varauksellisesti EY:n tuomioistuimen ennakkoratkaisuvaltaan siltä osin kuin sopimusehdotuksen määräykset koskevat lahjontarikosten kansallista lainsäädäntöä.

Valiokunta, viitaten lausuntoonsa 6/1996 vp, katsoo voivansa hyväksyä oikeusministeriön näkemyksen.

Lausunto

Lausuntonaan lakivaliokunta kunnioittaen ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan ja puoltaa yleissopimuksen hyväksymistä.

Helsingissä 31 päivänä toukokuuta 1996

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa varapuheenjohtaja Matti Vähänäkki /sd ja jäsenet Sulo Aittoniemi /kesk, Jouko Jääskeläinen /skl, Juha Karpio /kok, Anne Knaapi /kok, Irina Krohn /vihr, Pekka Kuosma-

nen /kok, Annika Lapintie /vas, Kari Myllyniemi /kesk, Reino Ojala /sd, Markku Pohjola /sd, Mauri Salo /kesk ja Jukka Tarkka /nuors sekä varajäsen Iivo Polvi /vas.